

L'espontaneïtat avantgardista ofereix, davant d'altres plantejaments més cultes, la gratificació explosiva, un avantatge respecte a la naturalitat i la novetat. Les formes salvatges són atractives pels colors i l'actualitat de llurs imatges, per la seva singularitat i la indiferència d'estil. El seu atractiu rau en la despreocupació que manifesta respecte a les crítiques malicioses de l'*establishment* cultural.

Avui vull parlar-los de l'espontaneïtat arquitectònica, sobre el corrent suís de l'arquitectura anàloga que, en el decurs dels darrers anys, s'ha anat consolidant entre les generacions posteriors al 1950.

L'arquitectura anàloga és l'art d'extreure de la realitat allò que l'estil postmodern internacional no volia o no podia veure. Si ja teníem un postmodernisme ben establert a les esferes del poder, per què necessitàvem l'arquitectura anàloga? És imprescindible? Què és allò que en realitat és necessari per tal d'acceptar els postulats de l'arquitectura anàloga? Com cal entendre-la i interpretar-la?

Tot i que he decidit parlar-los sobre un nou corrent en l'arquitectura suïssa, tinc remordiments de consciència pel fet de donar el mateix tracte a una arquitectura poètica i als *collages* trivials de Venturi i Stirling. Em sembla una manca de delicadesa, gairebé un sacrilegi, que, malgrat tot, espero que sàpiguen perdonar-me. Hi ha àmbits que la crítica de l'art no hauria de tocar. Al cap i a la fi, l'arquitectura anàloga no és altra cosa que un corrent que acaba de néixer, que podria morir fàcilment a mans de la crítica a causa de la seva debilitat. Comencem, per tant, prudentment amb la narració d'una història breu.

Un bon dia, quan els primers anàlegs es van despertar, el món havia canviat. La ciutat dels moderns ja no era tan austera i descolorida, sinó que era plena de misteris i novetats. La perifèria urbana desprenia una aroma que arribava ràpidament a l'olfacte i feia oblidar el *kitsch* caòtic introduït a la ciutat moderna pels postmoderns.

Endavant, endavant amb els barris horribles de la indústria i de l'especulació. Cal descobrir una realitat nova. Els primers anàlegs estaven sorpresos de l'expressivitat i correcció de l'arquitectura que en uns altres temps havia estat prohibida. Quanta força i esperança irradiava, comparat amb l'asèpsia de les mòmies postmodernes! A poc a poc, van aprendre a mirar d'una manera nova la ciutat i la seva arquitectura, que els duia a la memòria la ciutat en la

The spontaneity of the avant-garde, compared to other more refined movements, is gratifyingly explosive and offers definite advantages in terms of naturalness and novelty. Wild forms are attractive by virtue of the colourful modernity of their images, of their singularity and indifference to style. Their attraction lies in their lack of concern regarding the malicious criticisms of the cultural "establishment".

Today I want to talk about architectural spontaneity, about the Swiss trend towards analogous architecture which over the past few years has been consolidating its position among the post nineteen-fifties generations.

Analogous architecture is the art of extracting from reality what the international postmodern style could not or would not see. If we already had post-modernism well established in the realms of power, why did analogous architecture become necessary? Is it indispensable? What is in fact necessary to enable one to accept the postulates of analogous architecture? How should it be understood and interpreted?

Although I have decided to talk to you about a new trend in Swiss architecture, it gnaws my conscience somewhat to give the same treatment to a poetic architecture as to the trivial *collages* of Venturi and Stirling. This strikes me as a tactlessness, almost a sacrilege, which I hope you will be able to forgive. There are areas that art criticism should never touch. When all is said and done, analogous architecture is no more than a newly-born trend that, because of its defenselessness, could easily perish in the hands of critics. Let us begin prudently, therefore, with the narration of a brief history.

One day, when the first analogists woke up, the world had changed. The city of the modernists was no longer so austere and colourless, but full of mystery and novelties. The urban periphery gave off an aroma that rapidly reached the nostrils, allowing one to forget the chaotic *kitsch* introduced into the modern city by the post-modernists.

Onwards, onwards with the horrible neighbourhoods of industry and speculation. A new reality must be discovered. The first analogists were surprised by the expressivity and correctness that had formerly been forbidden to architecture. What strength and hope it irradiated, in comparison with the asepsis of post-

modernist mummies! Little by little, they learnt to see the city and its architecture in a new way, which brought back memories of the city they had lived in and experienced. Therefore, they let the world of mannerist appearance, forged by post-modernist decoration, slowly die away.

Parallel to this realist appreciation of the city, the younger generation was developing new processes of poetic elaboration. The novice realised how the smile slowly faded that had been caused by post-modernist ironies and deceits. Enough *collages* and fragments! Let us open the way to new realist dramatics; in other words, analogous architecture.

However, the unity of the Swiss avant-garde in its struggle against the post-modernist hydra became a family feud as soon as the suitability or sincerity of this or that poetic elaboration began to be discussed. Some declared themselves in favour of the classics, others in favour of regionalism, while a third group felt greater sympathy with concrete art. We should not intrude into the debate of the poets; we shall simply limit ourselves to a description of it.

ANALOGOUS ARCHITECTURE OF THE CLASSICS

Every child knows what the classics are. The classics are..., the classics are..., what, in fact, are the classics? Let us begin at the beginning. In the first place, the classics are not dinosaurs that suffocate the poetics of architecture with their model, but unfortunately too solid, extremities; neither are they impenitently nostalgic for the past, believing that every day that goes by brings us closer to the end of the world. Finally, when classicism reappears too frequently, it loses its poetic force and becomes an "oldie" or an "evergreen" in the architectural hit-parade. What, then, are the classics?

The classics are living architecture that relegates the present to the position of background noise. The classics are living architecture that has sufficient facets to be able proudly to withstand the passing of time. The classics are also those architectures whose poetics serves to express with greater intensity and refinement certain characteristics of urban reality. Finally, classicism has the power to synthesise the peculiarities of the city with greater picturesqueness and universality than an exact reproduction of the surroundings.

The images of the classics have their origin in the wide modern current. However, he who thinks only of white functionalism and constructivism will be surprised, even disappointed, since the modern current also includes its initial period, that is, the proto-modernists: the Viennese *Sezession* and modern classicism, and the revivals of the forties and fifties.

qual havien viscut i experimentat. En conseqüència van deixar que el món de les aparences manieristes, forjat pels decorats postmoderns, agonitzés lentament.

Paral·lelament a aquesta aprehensió realista de la seva ciutat, la generació més jove va desenvolupar procediments nous d'elaboració poètica, ja que es va adonar com s'apagava lentament el somriure provocat per les ironies i enganys postmoderns. Ja n'hi ha prou de *collages* i fragments. Via lliure a les dramatúrgies realistes noves, és a dir, a l'arquitectura anàloga.

No obstant això, la unitat de l'avantguarda suïssa, en la seva lluita contra l'hidra postmoderna, es va convertir en una baralla familiar. Tant aviat com es va començar a discutir sobre l'adequació o la sinceritat d'aquesta o d'aquella elaboració poètica, els uns es van declarar a favor dels clàssics, els altres a favor del regionalisme i un tercer grup va simpatitzar més amb l'art concret. No ens hauriem pas de posar en el debat dels poetes. Ens conformarem, doncs, a fer-ne una descripció.

L'ARQUITECTURA ANÀLOGA DELS CLÀSSICS

Qualsevol nen sap què són els clàssics. Els clàssics són..., els clàssics són... Què són en realitat els clàssics?

Comencem pel principi. En primer lloc, els clàssics no són pas dinosaures que ofeguen la poètica de l'arquitectura amb les seves extremitats modèliques, però per desgràcia massa massisses. Els clàssics tampoc no són nostàlgics impenitents, per als quals cada dia que passa suposa acostar-se més cap a la fi del món. Finalment, quan trobem allò que és clàssic, massa sovint, perd la seva força poètica i es converteix en un *oldie*¹ o en un *evergreen*² de les llistes d'èxits arquitectònics. Per tant, què són els clàssics?

Les architectures vives, que releguen l'actualitat a la categoria d'un soroll de fons, són clàssiques. Les architectures vives, que tenen prou facetes per a suportar amb orgull el pas del temps, són clàssiques. Les architectures que tenen una poesia que serveix per expressar amb més intensitat i refinament algunes característiques de la realitat urbana, també són clàssiques. Finalment, allò que és clàssic té l'atribut de sintetitzar les particularitats de la ciutat corresponent amb més tipisme i universalitat que no pas una reproducció exacta de l'entorn.

Les imatges dels clàssics tenen el seu origen en el corrent modern ampli. Però aquell qui només pensa en el funcionalisme blanc i en el constructivisme es veurà sorprès, i fins i tot quedarà decebut, ja que el corrent modern també inclou la seva etapa inicial, és a dir, els protomoderns: la *Sezession* vienesa i el classicisme modern i també els *revivals* dels anys quaranta i cinquanta.

La paraula màgica en el treball compositiu dels clàssics no és pas la còpia ni la fidelitat

en l'estil, sinó la improvisació. Com qualsevol improvisació, la improvisació dels clàssics també es basa en un coneixement estilístic que, com si fos una resistència a l'hora de projectar, obliga a fer una interpretació creativa. Alhora, aquesta base estilística dels clàssics és la garantia perquè la seva expressió estètica sigui comprensible universalment. La improvisació exigeix tenir una gran sensibilitat i un virtuosisme en la restitució de l'estil.

No pas tothom serveix per projectar com els clàssics. Les persones més simples són incapaces de fer-ho, perquè només es limiten a la reproducció dels models existents. Els originals, encara menys, perquè tenen cura d'esborrar qualsevol rastre que pugui oferir una pista dels models en els quals s'han inspirat. Els afeccionats tampoc no són pas els més aptes, perquè mai no arriben a aconseguir el grau de mestria necessari i, per tant, només produeixen imitacions de segon ordre. Els més qualificats per trobar el camí dels clàssics són aquells que diuen: no us oblideu dels mestres, perquè tot allò que és bo, bonic i autèntic de l'art perviu al marge del pas del temps.

L'ARQUITECTURA ANÀLOGA DELS REGIONALISTES

El regionalisme és l'art de les categories petites. O, és que vostè pretén assajar la melodia d'una cançó popular amb tota l'orquestra de la Scala de Milà? Evidentment és una idea que ens sedueix, però es perdria l'atmosfera poètica dels actes solemnes. Per tant, és preferible mantenir un equilibri en els mitjans d'expressió.

El regionalisme construeix una poètica nova a partir d'allò local, burlesc i secundari. En conseqüència, en comptes de regionalisme podríem parlar d'art banal o de folklore modern. Aquestes etiquetes descriuen de manera barroera les fonts en les quals s'inspira: la província, l'arquitectura anònima de constructors i afeccionats i també l'arquitectura dels edificis secundaris.

El regionalisme es distancia de la realitat d'una manera semblant a la de l'hiperrealisme. Posa obstacles a l'elaboració poètica i sorgeix despietadament entremig de l'arquitectura regional grisa. El regionalisme sempre ha de ser més real que la mateixa realitat; més banal que la mateixa banalitat. L'hiperrealisme pictòric treballa basant-se en el realisme fotogràfic i en l'exageració de l'exactitud. L'hiperrealisme arquitectònic exigeix una dissolució de les formes caòtiques pròpies de la regió per conformar un estil compositiu nou i exacte.

Finalment, el regionalisme defensa l'existència d'un microcosmos arquitectònic. És contrari als museus i a la conservació artística de les relíquies quotidianes. Però tampoc no és partidari d'un sanejament unificador en nom d'una cultura internacional. El món regional

The magic word in the compositional work of the classics is neither copy nor fidelity in style; it is improvisation. Classical improvisation, like all improvisation, is based on stylistic knowledge which, as a kind of resistance when it comes to drawing up a project, forces one to realise a creative interpretation. At the same time, this stylistic base of the classicists is the guarantee that their aesthetic expression will be comprehensible everywhere. Improvisation demands great sensitivity and virtuosity in the restoration of style.

Not everyone can produce plans like the classics. Superficial people are incapable of it since they restrict themselves to mere reproductions of existing models. The originals even less, since they take great pains to erase all traces that may offer a clue as to the models that have inspired them. Neither are the amateurs the most adept, since they never reach the necessary degree of mastery, and therefore produce only second-rate imitations. The best qualified to find the path of the classics are those who say: do not forget the masters, since what is good, beautiful and true in art survives the passing of time.

ANALOGOUS ARCHITECTURE OF THE REGIONALISTS

Regionalism is the art of small categories. Or do you propose to rehearse the melody of a popular song with the full Scala of Milan orchestra? Evidently we are captured by this thought, but the poetic atmosphere of solemn acts would consequently be lost. Therefore, it is preferable to maintain a balance between means of expression.

Regionalism creates a new poetics based on what is local, burlesque and secondary. As a result, instead of regionalism we could speak about banal art or modern folklore. These labels crudely describe its sources of inspiration: the province, the anonymous architecture of builders and amateurs and also the architecture of secondary buildings.

Regionalism places itself at a distance from reality in a manner similar to that adopted by hyperrealism. It puts obstacles in the way of poetic elaboration and emerges starkly among grey regional architecture. Regionalism must always be more real than reality itself; more banal than banality itself. Pictorial hyperrealism seeks support in photographic realism and in exaggeration of exactitude. Architectural hyperrealism demands dissolution of chaotic forms characteristic of the regions to give way to a new, exact compositional style.

Finally, regionalism defends the existence of an architectural microcosm. While against museums and the conservation of mundane relics, neither is it in favour of a unifying restoration in the name of international culture. The regional world

has to stay alive in order to continue evolving. The subjects and sentiments of this poetry have their basis in the tastes of everyday people, rather than in international fashion. It is a genuine popular culture, and not a culture of the elite.

ANALOGOUS WORK OF THE
CONCRETE ARCHITECTS

In an era of "fast food", there is increasing danger that a "fast aesthetics" will emerge. Many people just wait for the day when esoteric art will become simplified enough to be explained in a few words. The eager consumers will be able to reproduce it and talk about it without having to make any sort of effort. It is obvious, however, that this will only serve to impoverish the aesthetic properties of this art and its poetics will be reduced to one word, one concept, a label.

For this reason, the concrete artist does not rely upon stylised images as elements for his concrete poetry. For him, they are the tomb where enjoyment of the concrete will be buried, since words castrate meaning; ideology enslaves aesthetics; the art of tendencies trivialises poetry.

The key to the mystery of the magic of the concrete architects is the following: Do not reproduce reality with images of totality. Use abstract, partial forms. Do not quote; limit yourself to reproducing a given atmosphere. Be careful with *collages*. Relate European forms to other exotic and archaic forms. Works of concrete art arouse great enthusiasm by virtue of the elemental force of their objective poetry. In concrete art, urban places are reproduced poetically through the aesthetic value of colours, surfaces and lighting effects. It is hoped that the poetry of this objective art will irradiate out and reach every spectator. Are the experiments of concrete art merely a new poetry, a new primitivism, or simply the means of expression of the younger generation?

Everyone who is familiar with the history of modern art during the forties and fifties will easily be able to point out the dangers inherent in both concrete and analogous art. Abstraction can lead to the disappearance of all traces of meaning. Where is the meaning? In the head of the elitist genius? In the waste-paper basket in his studio? Who knows where! When only painting remains, the meaning of concrete art is open to any interpretation, but with this it would lose a characteristic it possesses now: precisely the capacity to transmit meaning directly, by means of conventional, comprehensible forms. If concrete artists are unaware of this danger, their future is highly precarious and they could become blind individuals capable of walking through the world of meaning only when guided by art critics.

ha de romandre viu per tal de continuar evolucionant. Els temes i els sentiments d'aquesta poesia es basen més en el gust del petit públic de cada dia, que no pas en la moda internacional. Es tracta d'una cultura popular autèntica en comptes d'una cultura d'élite.

L'ARQUITECTURA ANÀLOGA DELS ARTISTES CONCRETS

En l'època del fast food el perill que aparegui una fast aesthetics augmenta. Moltes persones es limiten a esperar que l'art esotèric se simplifiqui prou perquè es pugui explicar en poques paraules. Els consumidors ansiosos podran reproduir-lo i parlar-ne sense necessitat de fer cap esforç. Però és evident que aquest ús empobreix les propietats estètiques d'aquest art. De la seva poètica només en quedaria una paraula, un concepte, una etiqueta.

Per tot això, l'artista concret no confia pas en el fet que les imatges estilitzades puguin ser els elements de la seva poesia concreta. Per ell, més aviat són la tomba de la fruïció d'allò concret, ja que les paraules castren els significats. La ideologia esclavitzava l'estètica. L'art de tendència trivialitza la poesia.

El misteri de la màgia dels artistes concrets és el següent: no reproduïx la realitat amb imatges de la totalitat; fes servir formes abstractes i parcials; no citis, limita't a reproduir una atmosfera determinada; vigila amb els *collages*; relaciona les formes europees amb altres formes exòtiques i arcaïques. Les obres de l'art concret fan furor per la força elemental de la seva poesia objectiva. En l'art concret, els llocs urbans es reproduïxen poèticament mitjançant els valors estètics dels colors, les superfícies i els efectes lluminosos. D'aquest art objectiu se n'espera que irradiï la seva poètica a tots els espectadors. ¿Els experiments de l'art concret són només una poesia nova, un primitivisme nou, o senzillament la manera d'afirmació dels més joves?

Qualsevol persona que conegui la història de l'art modern dels anys quaranta i cinquanta assenyalarà fàcilment els perills que amaga l'art concret i també l'anàleg. L'abstracció pot portar a la desaparició de qualsevol rastre de significat. On queda el significat? En el cap del geni elitista? A la paperera del seu estudi? Qui sap on! Quan només queda la pintura, el significat de l'art concret s'obre a qualsevol interpretació, però amb això podria perdre una característica que actualment té: precisament, la capacitat de transmetre el significat de manera directa, per mitjà de formes convencionals i comprensibles. Si no es té en compte aquest perill, el seu futur és molt incert. Els artistes concrets es podrien convertir en individus cecs que només serien capaços de caminar pel món dels significats guiats pels crítics d'art.

Va passar allò que havia de passar. Un príncep jove va ferir de mort el dragó postmodern. La bèstia va merèixer morir. Tot allò que ella tenia era postís. A baix amb els pobles escenogràfics del príncep Potemkin. A baix amb la uniformitat manierista de la Schickeria³ internacional. Projecta i construeix amb sinceritat i naturalitat.

Va passar allò que havia de passar. La promiscuïtat s'havia d'acabar. On amagaríem la seriositat i la poesia de la vida, si tot fos ironia i anacronisme? On s'amagaria el *pathos* de la realitat, si el món real només fos un teatre vist des d'un altre teatre? Què faríem amb la investigació si el l'àsser internacional sintetitzés en un concepte unitari tots el guetos, fronteres i religions desconegudes? Per tant, defensa i projecta el realisme nou, defensa l'odisea de l'esperit compromès. Estudia tots els moderns, analitza la perifèria i interessa't pel món de l'art concret. Aquests són els materials amb els quals construïm els nostres somnis. Projecta art clàssic, regional i concret. Converteix-te en un arquitecte anàleg.

1. Quelcom que ha perdut actualitat, però segueix vigent.
2. Perenne.
3. Joventut daurada.

What had to happen has happened. The post-modernist dragon has been mortally wounded by a young prince. The beast deserves to die. Everything about it is false. Down with the scenographic villages of prince Potemkin! Down with the mannerist uniformity of the international Schickeria!¹ Plan and construct with sincerity and naturalness.

What had to happen has happened. Promiscuity had to come to an end. Where would we hide seriousness and the poetry of life if everything were irony and anachronism? Where would we hide the *pathos* of reality if the real world were simply a theatre seen from another theatre? What would we do with research if the international laser synthesised into a single concept all the ghettos, frontiers and unknown religions? Therefore, defend and protect the new realism, defend the Odyssey of the committed spirit. Study all the moderns, analyse the periphery and take an interest in the world of concrete art. These are the materials with which we build our dreams. Plan classical, regional and concrete art. Become an analogous architect!

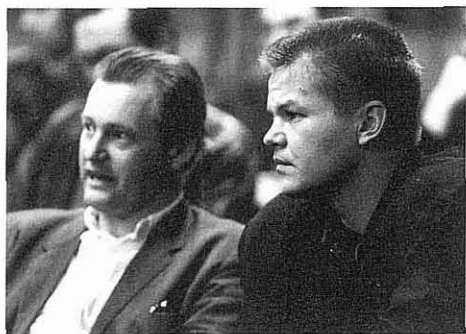
1. «Jeunesse dorée»

M i r o s l a v S i k

Neix a Praga el 1953 i emigra a Suïssa el 1968. Entre 1972 i 1978 estudia a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Zuric amb Mario Campi i Aldo Rossi. Des de 1983 és assistent del professor Fabio Reinhardt a l'ETH de Zuric, on des de 1979 treballa com a arquitecte.

Born in Prague in 1953. He emigrated with his family to Switzerland in 1968.

Between 1972 and 1978 he studied at the Higher Technical School of Architecture, Zurich, with Mario Campi and Aldo Rossi. Since 1983 he has been assistant to Professor Fabio Reinhardt at the ETH, in Zurich, where he has worked as an architect since 1979.



DIETMAR STEINER | MIROSLAV SIK